

Sisteme dinamice - Seminar 1

Ecuatii diferențiale de ordin I

Ecuatii diferențiale de ordin I în formă normală rezolvabile efectiv au următoarea formă:

$$\underbrace{y'(x)}_{\text{rata de schimbare}} = f(\underbrace{x}_{\text{moment}}, \underbrace{y(x)}_{\text{populația curentă}}) \Leftrightarrow y' = f(x, y)$$

(nu se mai scrie (x))

50% examen final
10% seminar (lucrare în ss)
10% laborator (lucrare în LF)

prezență minimă:

seminar: maxim 0 absență
laborator: minim 7 prezențe

Metoda 1: Ecuatii diferențiale cu variabile separabile (EVS)

$$y'(x) = f(x) \cdot g(y(x)), \text{ unde } f \in C(I) \text{ și } g \in C(J, \mathbb{R}^*),$$
$$\uparrow$$
$$y' = f(x) \cdot g(y)$$

I și J intervale $\subseteq \mathbb{R}$

Fie y o soluție a ecuației și $f: (x_1, x_2) \rightarrow \mathbb{R}$ și $g: (y_1, y_2) \rightarrow \mathbb{R}^*$!

continue $\Rightarrow \left. \begin{array}{l} \frac{y'}{g(y)} = f(x) \\ \text{știm că } y' = \frac{dy}{dx} \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{dy}{dx \cdot g(y)} = f(x) \Rightarrow \frac{dy}{g(y)} = dx \cdot f(x)$

Integrăm, $x_0 \in (x_1, x_2)$ și $y_0 \stackrel{\text{not}}{=} y(x_0)$:

$$\int_{y_0}^y \frac{dt}{g(t)} = \int_{x_0}^x f(s) ds$$

Considerăm o funcție $G(y) = \int_{y_0}^y \frac{dt}{g(t)}$ derivabilă și strict monotonă \Rightarrow

$\Rightarrow G$ injectivă (pt. că e strict monotonă) $\Rightarrow G$ bijectivă $\Rightarrow G$ inversabilă \Rightarrow

$$\Rightarrow \exists G^{-1}$$

$$G^{-1} / \boxed{G(y) = \int_{x_0}^x f(s) ds} \rightarrow \text{soluție implicită}$$

$$\Rightarrow \boxed{y(x) = G^{-1} \int_{x_0}^x f(s) ds} \rightarrow \text{soluție explicită}$$

$$① \quad y' = \frac{2x}{f(x)} \cdot \frac{(1+y^2)}{g(x)}$$

EVS

$$\Rightarrow \frac{y'}{1+y^2} = 2x$$

Știm că $y' = \frac{dy}{dx} \Rightarrow \frac{dy}{1+y^2} = 2x \cdot dx \Rightarrow \int \frac{dy}{1+y^2} = \int 2x dx \Rightarrow$

$$\Rightarrow \arctg y = x^2 + C, \quad C \in \mathbb{R} \Rightarrow y = \tan(x^2 + C) \rightarrow \text{o infinitate de soluții}$$

Se adaugă constanta în parte unde nu e y pentru că:

$$\arctg y + C = x^2 + C'$$

$$\arctg y = x^2 + (C' - C)$$

tot o constantă

$$② \quad (x^2 - 1) y' + 2xy^2 = 0 \Leftrightarrow (x^2 - 1) y^2 = -2xy^2$$

Presupunem $x \neq \pm 1$:

$$\Rightarrow y' = -\frac{2x}{x^2-1} y^2$$

EVS

OBS: $g(y)=0$ deducem $y=0$ soluție singulară

Presupunem $y \neq 0$:

$$\left. \begin{array}{l} \frac{y'}{y^2} = -\frac{2}{x^2-1} \\ y' = \frac{dy}{dx} \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{dy}{y^2} = \frac{-2x}{x^2-1} dx \Leftrightarrow$$

$$\Rightarrow \int \frac{dy}{y^2} = \int -\frac{2x}{x^2-1} dx \Leftrightarrow -\frac{1}{y} = -\ln(x^2-1) + C, \quad C \in \mathbb{R}$$

$$\Rightarrow \frac{1}{y} = \ln(x^2-1) + C \Leftrightarrow y = \frac{1}{\ln(x^2-1) + C}$$

Metoda 2: Ecuațiile omogene în sens Euler

Definiție: O funcție $g(x, y)$ este omogenă de grad k dacă:

$$g(\lambda x, \lambda y) = \lambda^k \cdot g(x, y)$$

exemplu: $k=0$: $g(\lambda x, \lambda y) = g(x, y)$

$$g(x, y) = \frac{x}{y}$$

* Ecuațiile omogene în sens Euler au forma $y' = g(x, y)$, unde g este omogenă de grad 0.

$$y' = g(x, y) \Leftrightarrow \dots \Leftrightarrow y' = f\left(\frac{y}{x}\right)$$

~~Strategia~~

Substituirea $z(x) = \frac{y(x)}{x} \Leftrightarrow z = \frac{y}{x}$

$$\Leftrightarrow y = \underbrace{z \cdot x}_{\text{constantă}} \quad |' \Leftrightarrow y' = z'x + z$$

$$z'x + z = f(z) \Leftrightarrow z' = \frac{f(z) - z}{x}, \quad x \neq 0$$

$$\Leftrightarrow z' = \frac{1}{x} (f(z) - z) \quad \underline{\text{EVS}}$$

③ $2x^2 y' = x^2 + y^2, \quad x > 0$

$$(1) \left[y' = \frac{1}{2} + \frac{y^2}{2x^2} = \frac{1}{2} \left(1 + \frac{y^2}{x^2} \right) = \frac{1}{2} \left(1 + \left(\frac{y}{x} \right)^2 \right) \right]$$

Substituirea $z(x) = \frac{y}{x} \Rightarrow y = x \cdot z(x) \quad |' \Rightarrow y' = z'x + z$

Înlocuim în (1):

$$z'x + z = \frac{1}{2} \left(1 + \left(\frac{xz}{x} \right)^2 \right) \Leftrightarrow z'x + z = \frac{1}{2} (1 + z^2)$$

$$\Leftrightarrow z' = \frac{\frac{1}{2} (1 + z^2) - z}{x} \quad \Leftrightarrow z' = \frac{\frac{1}{2} + \frac{z^2}{2} - z}{x} \quad \Leftrightarrow z' = \frac{(z+1)^2}{x} \cdot \frac{1}{2}$$

$$z' = \frac{1}{2x} \cdot (z-1)^2 \quad \underline{\text{EVS}}$$

$$f(x) = \frac{1}{2x} \quad g(z) = (z-1)^2$$

OBS: $g(z) = 0 \Leftrightarrow z = 1 \Leftrightarrow y(x) = x$ (soluție singulară)

Presupunem $z \neq 1$:

$$\frac{z'}{(z-1)^2} = \frac{1}{2x} \Leftrightarrow \frac{dz}{dx (z-1)^2} = \frac{1}{2x} \quad | \cdot dx \Leftrightarrow \frac{dz}{(z-1)^2} = \frac{dx}{2x}$$

$$\Leftrightarrow \int \frac{dz}{(z-1)^2} = \int \frac{dx}{2x} \Leftrightarrow -\frac{1}{z-1} = \frac{1}{2} \cdot \ln|x| + C, \quad x > 0, \quad C \in \mathbb{R}$$

↳ dacă se înlocuiește z în funcție de y , avem soluție implicită

$$-(z-1) = \frac{2}{\ln|x| + C}, \quad C \in \mathbb{R}$$

$$y = z \cdot x = x \left(1 - \frac{2}{\ln|x| + C} \right)$$

explicită

Metoda 3 : Ecuații liniare :

$$y' + P(x) \cdot y = Q(x), \text{ unde } P, Q \text{ funcții continue}$$

Pas 1

Se rezolvă ecuația liniară omogenă :

$$y' + P(x) \cdot y = 0 \Leftrightarrow y' = -P(x) \cdot y \quad \underline{\text{EVS}}$$

Notăm soluția ecuației omogene cu y_0 .

Pas 2

Se determină o soluție particulară y_p a ecuației neomogene.
(prin metoda variației constantei)

(în y_0 înlocuim pe C cu $C(x)$, înlocuim y_p în cel neomogen)

Pas 3

Soluția generală a ecuației liniare neomogene este :

$$y = y_0 + y_p$$

④ $y' \cdot y \cdot \tan x = \frac{1}{\cos x}$ (ecuație liniară)

~ pas 1: Rezolvăm $y' + P(x) \cdot y = 0$

$$y' + y \tan x = 0 \Leftrightarrow y' = -y \tan x \quad \underline{\text{EVS}}$$

obs : $y=0 \Rightarrow g(y) \cdot 0 \Rightarrow y=0$ soluție singulară

Presupunem $y \neq 0$:

$$\frac{y'}{y} = -\tan x \Leftrightarrow \frac{dy}{y} = -\tan x \, dx \Leftrightarrow \int \frac{dy}{y} = \int -\tan x \, dx \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \ln |y| = \ln |\cos x| + C$$

$$C \in \mathbb{R} \Rightarrow \exists C_0 > 0 \text{ a.î. } C = \ln C_0$$

$$\ln |y| = \ln |\cos x| + \ln C_0 \Leftrightarrow \ln |y| = \ln (C_0 \cdot |\cos x|) \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow |y| = C_0 \cdot |\cos x|, \quad C_0 > 0 \Rightarrow y_0 = C_0 \cos x, \quad C_0 \in \mathbb{R} \text{ (include și soluția singulară)}$$

~ pas 2: Determinăm soluția particulară a ecuației neomogene.

$$y_p = C(x) \cdot \cos x \Rightarrow y'_p = C'(x) \cdot \cos x - C(x) \sin x$$

Înlocuim y_p în ecuația neomogenă și avem :

$$C'(x) \cos x - C(x) \sin x + C(x) \cdot \frac{\cos x \cdot \tan x}{\sin x} = \frac{1}{\cos x}$$

$$\Leftrightarrow C(x) \cos x = \frac{1}{\cos x} \Leftrightarrow C'(x) = \frac{1}{\cos^2 x} \Leftrightarrow \int C'(x) \, dx = \int \frac{1}{\cos^2 x} \, dx \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow C(x) = \tan x \Rightarrow y_p = \tan x \cdot \cos x = \sin x$$

~ pas 3: Soluția generală: $y = y_0 + y_p, \quad y = C \cos x + \sin x, \quad C \in \mathbb{R}$

Sisteme Dinamice ~ Seminar 2

Ecuații Diferențiale de ordin 2

1. Ecuații de forma $y''(x) = f(x)$, f o funcție continuă

~ soluția generală se obține integrând de 2 ori, adăugându-se după fiecare integrare câte o constantă

$$\textcircled{1} \quad y'' = 1 + \tan^2 x \quad | \int$$

$$y' = \int (1 + \tan^2 x) dx$$

$$y' = \int \left(1 + \frac{\sin^2 x}{\cos^2 x}\right) dx = \int \frac{1}{\cos^2 x} dx = \tan x + C_1 \quad | \int$$

$$y = \int (\tan x + C_1) dx = \int \tan x dx + \int C_1 dx$$

$$y(x) = -\ln |\cos x| + C_1 x + C_2 \rightarrow \text{soluție explicită}$$

2. Ecuații de forma $y''(x) = f(x, y)$

~ putem reduce ordinul cu o unitate prin substituția $y'(x) = z(x)$,
obținem $z'(x) = f(x, z)$ ecuație diferențială de ordin 1

$$\textcircled{2} \quad x \cdot y'' + y' + x = 0$$

$$\text{Substituție: } z(x) = y'(x)$$

(presupunem $x \neq 0$)

$$\Rightarrow xz' + z + x = 0$$

$$z' = \frac{-z-x}{x} \Rightarrow z' = -\frac{z}{x} - 1$$

$$\Rightarrow z' + z \cdot \frac{1}{x} = -1 \quad (\text{ecuație liniară})$$

Pas 1: Rezolvăm ecuația liniară omogenă

$$z' + z \cdot \frac{1}{x} + 1 = 0 \Leftrightarrow z' = -\frac{z}{x} - 1 \quad (\text{EVS})$$

$\frac{g(z)}{f(x)}$

! obs: $g(z) = 0 \Leftrightarrow z = 0$ soluție singulară

Presupunem $z' \neq 0$:

$$\frac{z'}{z} = -\frac{1}{x} \Leftrightarrow \frac{dz}{dx} \cdot \frac{1}{z} = -\frac{1}{x} \Leftrightarrow \int \frac{dz}{z} = -\int \frac{dx}{x} \Leftrightarrow \ln |z| = -\ln |x| + C$$

$$\Rightarrow (\exists) \mathcal{C}=0 \text{ a.î. } \mathcal{C}' = \ln \mathcal{C} \Leftrightarrow \ln |z| = \ln |x| + \ln |\mathcal{C}|$$

$$\ln |z| = \ln \frac{\mathcal{C}}{|x|} \Rightarrow |z| = \frac{\mathcal{C}}{|x|} \Rightarrow z = \frac{\mathcal{C}}{x}, \mathcal{C} \in \mathbb{R}$$

↑ include soluția singulară

Pas 2: Se determină soluția particulară a ecuației neomogene

$$z_p = \frac{\mathcal{C}(x)}{x} \Rightarrow z'_p = \frac{\mathcal{C}'(x) \cdot x - \mathcal{C}(x)}{x^2}$$

$$z'_p = \frac{\mathcal{C}'(x) \cdot x - \mathcal{C}(x)}{x^2} + \frac{\mathcal{C}(x)}{x^2} \Leftrightarrow z'_p = \frac{\mathcal{C}'(x) \cdot x}{x^2}$$

$$\frac{\mathcal{C}'(x) \cdot x}{x^2} = -1 \Rightarrow \mathcal{C}'(x) = -x \quad / \int \Leftrightarrow \int \mathcal{C}'(x) dx = \int -x dx$$

$$\Leftrightarrow \mathcal{C}(x) = -\frac{x^2}{2}$$

$$z_p = -\frac{x}{2}$$

Pas 3: Soluția generală a ecuației liniare neomogene:

$$z = z_p + z_0 \Leftrightarrow z = -\frac{x}{2} + \frac{\mathcal{C}}{x}, \mathcal{C} \in \mathbb{R}$$

$$y' = -\frac{x}{2} + \frac{\mathcal{C}}{x} \quad / \int \Leftrightarrow y = \int -\frac{x}{2} dx + \int \frac{\mathcal{C}}{x} dx$$

$$\Leftrightarrow y = -\frac{x^2}{4} + \mathcal{C}_1 \cdot \ln |x| + \mathcal{C}_2$$

3. Ecuații liniare cu coeficienți constanți:

~ cu forma $y'' + ay' + by = f(x)$, $a, b \in \mathbb{R}$

~ ecuația $y'' + ay' + by = 0$ este ecuație liniară omogenă

~ în cazul ei, soluția fundamentală se construiește căutând soluții de forma $y(x) = e^{r \cdot x}$, $r \in \mathbb{R}$

$$r^2 \cdot e^{r \cdot x} + a \cdot r \cdot e^{r \cdot x} + b e^{r \cdot x} = 0 \quad / : e^{r \cdot x}$$

$r^2 + ar + b = 0 \rightarrow$ ecuația caracteristică ecuației liniare omogene

Algoritmul de rezolvare a ecuației liniare omogene,

Pas 1: Se atașează ecuația caracteristică.

Pas 2: Determinăm rădăcinile r_1, r_2 ale ecuației caracteristice

Pas 3: Fiecărei rădăcină i se atașează o soluție y_1, y_2 astfel:

→ caz I: dacă $r_1, r_2 \in \mathbb{R}$, $r_1 \neq r_2$ ($\Delta > 0$)
 $y_1(x) = e^{r_1 \cdot x}$ și $y_2(x) = e^{r_2 \cdot x}$
soluții liniar independente

→ caz II: dacă $r_1, r_2 \in \mathbb{R}$, $r_1 = r_2$ ($\Delta = 0$)
 $y_1(x) = e^{r_1 \cdot x}$ și $y_2(x) = x \cdot e^{r_1 \cdot x}$

→ caz III: dacă $r_1, r_2 \in \mathbb{C} \setminus \mathbb{R}$ ($\Delta < 0$)
conjugate $r_{1,2} = \alpha \pm i\beta$

$$y_1(x) = e^{\alpha x} \cdot \cos \beta x$$

$$y_2(x) = e^{\alpha x} \cdot \sin \beta x$$

$$e^{(\alpha + i\beta)x} = e^{\alpha x + i\beta x} = e^{\alpha x} \cdot e^{i\beta x} = e^{\alpha x} (\cos \beta x + i \sin \beta x)$$

$$e^{ix} = \cos x + i \sin x$$

De ce avem soluții liniar independente?

~ se demonstrează că mulțimea soluției e un spațiu vectorial de dimensiune 2.

~ dim. 2 \Rightarrow orice bază are 2 elemente

~ + altă soluție e o combinație liniară dintre cele două soluții

Pas 4: Soluția generală a ecuației liniare omogene este

$$y = C_1 \cdot y_1 + C_2 \cdot y_2$$

~ în cazul ecuației liniare neomogene, soluția generală:

$$y = y_e + y_p$$

Cazuri speciale de determinare a y_p :

$$y'' + ay' + by = f(x)$$

→ caz I: dacă $f(x) = \underline{P_m(x)}$ polinom

(a) dacă $b \neq 0$, atunci $y_p = Q_m(x)$

(b) dacă $b = 0$, $a \neq 0$, atunci $y_p = x Q_m(x)$

→ caz II: dacă $f(x) = e^{r \cdot x} \cdot P_m(x)$

(a) dacă r NU este soluție a ecuației caracteristice, atunci

$$y_p = e^{rx} Q_m(x)$$

(b) dacă r este soluție, atunci $y_p = x^{\mu} e^{rx} Q_m(x)$

ordinul de multiplicitate
a lui r

→ caz III: dacă $f(x) = e^{\alpha x} \cdot P_m(x) \cdot \cos \beta x$ sau $f(x) = e^{\alpha x} \cdot P_m(x) \cdot \sin \beta x$

(a) dacă $\alpha + i\beta$ NU este soluție a ecuației caracteristice, atunci

$$y_p = e^{\alpha x} [Q_m(x) \cdot \cos \beta x + P_m(x) \cdot \sin \beta x]$$

(b) dacă $\alpha + i\beta$ e soluție, atunci:

$$y_p = x e^{\alpha x} [Q_m(x) \cdot \cos \beta x + P_m(x) \cdot \sin \beta x]$$

Sisteme Dinamice ~ Seminar 3

Sisteme de Ecuații liniare

1. Mulțimea soluțiilor sistemului fundamental de soluții
~ se consideră sistemul liniar omogen

$$(S) \begin{cases} y_1'(x) = a_{11} \cdot y_1(x) + a_{12} \cdot y_2(x) \\ y_2'(x) = a_{21} \cdot y_1(x) + a_{22} \cdot y_2(x) \end{cases}$$

notatii: $Y = \begin{pmatrix} y_1(x) \\ y_2(x) \end{pmatrix} \quad A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{pmatrix} \in M_2(\mathbb{R})$

(S) $\Leftrightarrow Y' = A \cdot Y$

notatie: S_0 = mulțimea soluției sistemului liniar omogen

\boxed{I} $S_0 \leq \mathcal{C}^1(I, \mathbb{R}^2)$ cu $\dim_{\mathbb{R}} S_0 = 2$
un spațiu vectorial

Fie $\{Y^1, Y^2\}$ o bază pentru $S_0 \stackrel{\text{def}}{=} \text{sistem fundamental de soluții}$
~ dacă găsim două baze, orice soluție e o combinație liniară dintre cei 2

Fie $U = (Y^1, Y^2)$ matricea fundamentală de soluții.

~ soluția generală a sistemului liniar omogen este $Y = U \cdot \begin{pmatrix} C_1 \\ C_2 \end{pmatrix}$

2. Metoda reducerii la o ecuație diferențială cu coeficienți constanți

$$\begin{cases} y_1' = a_{11} \cdot y_1 + a_{12} \cdot y_2 & (1) \end{cases}$$

$$\begin{cases} y_2' = a_{21} \cdot y_1 + a_{22} \cdot y_2 & (2) \end{cases}$$

~ se alege una dintre ecuații și o derivăm:

$$(1)' \Rightarrow y_1'' = a_{11} \cdot y_1' + a_{12} \cdot y_2'$$

se înlocuiesc cu (1) și (2)

$$\Rightarrow y_1'' = a_{11}(a_{11} \cdot y_1 + a_{12} \cdot y_2) + a_{12}(a_{21} \cdot y_1 + a_{22} \cdot y_2)$$

$$\Rightarrow y_1'' = \alpha_1 \cdot y_1 + \alpha_2 \cdot y_2$$

$$\begin{cases} y_1' = a_{11} \cdot y_1 + a_{12} \cdot y_2 \\ y_1'' = \alpha_1 y_1 + \alpha_2 y_2 \end{cases} \Rightarrow y_2 = \frac{1}{a_{12}} (y_1' - a_{11} \cdot y_1) \quad (*)$$

$$\Rightarrow y_1'' = \alpha_1 y_1 + \frac{\alpha_2}{a_{12}} (y_1' - a_{11} \cdot y_1)$$

$$\Rightarrow y_1'' + p_1 \cdot y_1' + p_2 \cdot y_1 = 0 \quad (\text{ecuație liniară omogenă de ordin 2})$$

$$\Rightarrow \dots \Rightarrow y_1(x) = C_1 \cdot \Phi_1(x) + C_2 \cdot \Phi_2(x), \quad C_1, C_2 \in \mathbb{R}$$

~ înlocuind pe y_1 în (*) obținem pe y_2

3. Metoda ecuației caracteristice (metoda valorilor proprii)

$$Y' = A \cdot Y$$

~ căutăm soluții de forma $Y = \begin{pmatrix} y_1(x) \\ y_2(x) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \alpha_1 e^{\lambda x} \\ \alpha_2 e^{\lambda x} \end{pmatrix}$ cu $(\alpha_1, \alpha_2) \neq 0$

~ înlocuind :

$$\begin{pmatrix} \alpha_1 \lambda e^{\lambda x} \\ \alpha_2 \lambda e^{\lambda x} \end{pmatrix} - A \begin{pmatrix} \alpha_1 e^{\lambda x} \\ \alpha_2 e^{\lambda x} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}$$

$$\Rightarrow \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix} \lambda e^{\lambda x} - A \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix} e^{\lambda x} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}$$

$$\Rightarrow (\lambda \cdot I_2 - A) \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix} \rightarrow \text{sistem de ecuații liniare omogene} \quad (*)$$

Cum $(\alpha_1, \alpha_2) \neq (0, 0) \Rightarrow$ sistem compatibil nedeterminat

$$\Rightarrow \det(\lambda I_2 - A) = 0 \rightarrow \text{ecuația caracteristică atașată sistemului linear omogen}$$

~ soluțiile ecuației caracteristice sunt valori proprii ale matricii A

~ pt. fiecare valoare proprie λ_i , rezolvăm sistemul (*) și

obținem o soluție $(\alpha_1^i, \alpha_2^i) \neq (0, 0)$

vector propriu
coresp. lui λ_i